

Prof. dr Stipan Jukić
Split

AKADEMIK PROFESOR DR JOVAN ĐORĐEVIĆ
(90 godina života)

Ovom prilikom nije mi namera da uradim temeljnu analizu ukupnog stvaralaštva akademika profesora dr Jovana Đorđevića. To će uraditi drugi. Kao student profesora J. Đorđevića imam potrebu da, u povodu 90 godina njegovog života, nešto napišem o ovom velikanu pedagoške misle na našim prostorima.

Još u vreme studentskih dana, slušajući predavanja profesora J. Đorđevića i kroz druge vidove saradnje profesora i studenata, rano smo shvatili da se radi o vrsnom pedagogu i profesoru, od koga se može mnogo naučiti. Tokom studija, i kasnije, pratili smo rad profesora J. Đorđevića, proučavali njegovo stvaralaštvo i od njega učili.

Na svim predavanjima profesor J. Đorđević je zapaženo i suvereno vladao pedagoškim problemima, koje nam je tumačio. To je bilo moguće samo uz njegove temeljne pripreme za svako predavanje. Uz to, ispoljavao je sposobnost da se materija studentima prezentira na visokom naučnom nivou, da se povezuju naučna saznanja u svetskoj pedagoškoj misli i saznanja do kojih je svojim istraživačkim radom došao.

Međutim, tek kada sam postao profesor i dugo godina radio sa studentima, predajući im pedagošku grupu predmeta, temeljno sam izučavao dela profesora J. Đorđevića i onda u celini shvatio veličinu njegove misli i dela.

Profesor J. Đorđević je opravdano ostao dosledan ideji o svestranom razvoju ličnosti, kao cilju vaspitanja, ili, kako ga on u novije vreme preimenuje, u *celoviti razvoj*. Između ta dva pojma nema neke bitnije razlike. Pre bi se moglo reći da se radi o sinonimima. Time je sledio svoja dugogodišnja uverenja, a kasnije i stavove UNESC-a koji u svojim dokumentima potencira svestrani razvoj čoveka, koji se odvija tokom celog njegovog života. Ta svestranost podrazumeva razvijanje ljudskih sposobnosti u intelektualnom, fizičkom, emocionalnom, moralnom, radnom i duhovnom smislu.

Pored ogromnog opusa profesora J. Đorđevića, posebno su značajni njegovi radove iz moralanog vaspitanja. Velike društvene promene, koje izazivaju nezapamćene krize i neizvesnosti u budućnosti, prožimaju sve pore društvenog i individualnog života. Te promene, pored ostalog, dovode do promena u shvatanjima, ponekad i do erozije, morala i moralnih vrednosti. Globalizacija, kao složen i višedimenzionalni proces, prožima ekonomsko, političko i kulturno područje na globalnom, svetskom planu. Sve to dovodi do globalizacije obrazovanja, težnje ka njegovoj uniformnosti u kome se nude i specifični sistemi moralnih i drugih vrednosti. U takvim društvenim uslovima profesor J. Đorđević deluje i proučava obrazovanje, njegov položaj, njegovu ulogu u društvu, promene u sadržajima, metodama i ukupnoj organizaciji obrazovnog procesa i učenja i traga za njegovim putevima u budućnosti ka ostvarenju novih društvenih potreba. U tako dinamičnim društvenim promenama, u svom istraživačkom radu profesor J. Đorđević je našao

meru i ostao dosledan svojim opredeljenjima da je moralno vaspitanje jedna od značajnih komponenti ukupnog vaspitnog rada sa mladima. Tragao je za problemima moralnog vaspitanja u našoj teoriji i praksi, raspravljao o slobodi, pravima, dužnostima i odgovornostima pojedinca, analizirao različite metodološke pristupe u proučavanju moralnog vaspitanja i uvek, kao po nekom pravilu, nudio adekvatna i prihvatljiva rešenja.

Vredni su njegovi radovi iz oblasti intelektualnog vaspitanja u kojima potencira sasvim savremene pristupe u razvoju intelektualnih sposobnosti u vaspitanju mladih. Potencira sticanje znanja, ali u tom procesu i razvoj mišljenja, posebno stvaralačkog, i negovanje kreativnosti učenika. Kreativnost podrazumeva originalost, fleksibilnost i fluentnost ideja, ali ne samo to. Profesor J. Đorđević ovim karakteristikama stvaralaštva opravdano dodaje i motivaciju, temperament, svojstva karaktera i aspiraciju, bez čega nema pravog stvaralaštva. Ta svojstva ličnosti podstiču, usmeravaju i podržavaju stvaralaštvo. To ga vodi ka uverenju da se položaj učenika u nastavnom procesu naših škola mora iz osnova menjati. Iz pozicije pasivnog slušaoca učenik treba da postane aktivna i kreativna, stvaralačka ličnost. Interesantno je njegovo mišljenje da kreativnost učenika nije svojstvena samo najboljima, niti je karakteristika samo učenika. Profesor Đorđević vidi mogućnosti razvoja sposobnosti za stvaralaštvo kod dece cele populacije, kako učenika osnovne i srednje škole, tako i onih na predškolskom uzrastu. Zato sa svima njima treba raditi novim metodama rada i novom ukupnom organizacijom obrazovnog rada i učenja, čemu je profesor J. Đorđević posvetio znatan deo svog stvaralačkog i naučnog rada. Ogroman je doprinos profesora J. Đorđevića u oblastima didaktike. Skoro da nema didaktičkog područja kojim se nije bavio. Osnovno je pitanje metoda i oblika rada u nastavi, njenoj ukupnoj organizaciji i poziciji učenika i nastavnika u nastavnom procesu, učenju i drugim fenomenima nastavnog rada u kojima je profesor J. Đorđević dao veoma značajan doprinos. Razmatrajući ova pitanja, profesor J. Đorđević je uvek tragao za inovacijama, obrađivao ih na savremen način, komparirao sopstvena saznanja s rezultatima istraživanja svetski poznatih naučnika, te ih u svojim radovima nudio i teoretičarima i praktičarima. Skoro da nema savremenog problema nastave u našim školama o kojima profesor Đorđević nije imao svoj naučni stav i o kojima nije futurološki razmišljao o tome šta se može desiti u skorijoj i daljoj budućnosti. Jedno od fundamentalnih pitanja, kojima se susreće svaka škola, svaki nastavnik, jeste i vrednovanje i ocenjivanje rada učenika. U toj oblasti, u oblastima dokimologije, profesor J. Đorđević je dao značajan doprinos; njegovi će radovi i teoretičarima i praktičarima biti izvor i putokaz kako treba procenjivati, vrednovati i ocenjivati rad učenika, kako tragati i otkrivati uzroke neuspeha učenika osnovne i srednjih škola. Didaktička misao profesora J. Đorđevića o nastavi i učenju sasvim je savremena i moderna. Ona će i u budućnosti biti osnova za rad brojnim generacijama nastavnika za uspešan rad sa učenicima osnovne i srednjih škola i inspiracija naučnim radnicima za nova istraživanja u ovim oblastima.

Profesor J. Đorđević je u svojim radovima i istraživanjima izučavao reformske pedagoške pokrete u prošlosti i sadašnjosti i na osnovu toga futurološki je oslikavao razvoj školskog sistema, posebno osnovne škole u nas.

Nije mali broj naučnika koji su nekritički prihvatili Bolonjski proces, mada ovaj proces, pokazalo se u njegovoj realizaciji, ima niz slabosti. Profesor J. Đorđević je bio jedan od retkih koji je od samog početka imao niz kritičkih primedbi na Bolonjski proces univerzitetskog obrazovanja. Po njemu, taj proces je opterećen pragmatizmom, uskim, specijalizovanim praktičnim usmerenjima i zanimanjima koji zadovoljavaju potrebe samo tržišta i proizvodnje. To dovodi do marginalizacije osnovnih humanističkih disciplina, do osiromašenja ličnosti. Opravdano daje primedbe da ovaj proces ne vodi računa o ličnosti, njenim osećanjima, emocijama, društvenom i moralnom vaspitanju. Zato profesor J. Đorđević potencira potrebu da se intelektualno vaspitanje poveže s emocionalnim, moralnim, fizičkim razvojem i da se tako formira celovita ličnost.

Često sam prisustvovao savetovanjima i simpozijima na kojima je profesor J. Đorđević nastupao svojim saopštenjima. Divio sam se njegovoj energiji i pre, a posebno u vremenu kada je zašao u osamdesete godine života, ozbiljnosti sa kojom je svaki problem saopštavao, temeljnoj pripremi tog problema. Svaki njegov nastup odlikovao se svestranim pristupom problemu iz koga se moglo videti do kog stepena je u svetu problem istražen. Komparativnom analizom uočavao je sličnosti i razlike među različitim autorima i stajalištima, a onda, sopstvenom analizom, sintezom i kritičkim zaključcima davao svoj sud, koji je bio prilagođen potrebama naše pedagoške teorije i prakse.

U ime moje generacije, studenata profesora J. Đorđevića, zahvaljujem se profesoru na svemu što je uradio na osposobljavanju nove generacije pedagoga, što je njegovo stvaralaštvo i naučni doprinos našoj pedagoškoj misli bilo izvorište i putokaz u našem razvoju u oblastima pedagoške teorije i prakse.

